

Бершадська районна станція юних натуралістів

Головна мета позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування – надавати школярам доступ до додаткових знань з природничих наук, відповідно до їхніх інтересів та покликання, здійснювати формування екологічної культури та освіти, забезпечувати постійну співпрацю школи і позашкільного закладу для збереження наступності в процесі екологічного навчання і виховання.

Необхідність екологічної освіти і виховання зумовлена потребою суспільства, в якому збереження навколишнього середовища є однією з найбільш актуальних проблем сучасності.

Формування екологічної культури, екологічної свідомості школярів - це життєва потреба сьогодення.

Бершадська районна станція юних натуралістів створена – 1 січня 1994 року – засновник відділ освіти. 1994-1995 роки - директор Тенетко С.О., 1995-2000 роки – Панченко З.П., 2000-2001 роки - Острук О.О., 2001-2003-Рибіцький К.С., 2003 по даний час – Панченко З.П.

Бершадська СЮН - позашкільна установа, що організовує та здійснює навчально-виховну, натуралістичну, дослідницьку, природоохоронну роботу, екологічний всеобуч і пропаганду серед учнівської молоді міста і району.

Головним завданням райСЮН є виховання у дітей та підлітків бережливого ставлення до природи і її багатств, вміле користування ними, залучення до природоохоронної діяльності. Колектив Бершадської СЮН працює над проблемою: «Шляхи вдосконалення екологічного виховання на основі творчого підходу до навчально-виховного процесу». Для вирішення даного проблемного питання постійно здійснюється:

- вивчення і впровадження в практику передового досвіду, застосування різноманітних форм і методів еколого-натуралістичної, організаційно-масової роботи;
- вдосконалення дослідницької роботи на НДЗД, в шкільних лісництвах на

навчально-пізнавальних екологічних стежинах;

- організація та координація еколого-натуралістичної та природоохоронної роботи в навчальних закладах освіти району;
- участь в районних, обласних, всеукраїнських конкурсах, операціях, акціях;
- поглиблення рівня знань педагогів з біології, основ екології, психології, народознавства.

Пріоритетними напрямками еколого-натуралістичної творчості в позашкільному закладі та школах району є :

- еколого-натуралістичний;
- науково-дослідницький;
- природоохоронний;
- народознавчий;
- масово-розважальний;
- оздоровчий.

Позашкільна еколого-натуралістична освіта дітей та учнівської молоді здійснюється в школах району завдяки таким організаційним формам:

- в позашкільному закладі — гуртки, клуби, лісництва;
- в загальноосвітніх закладах району — гуртки, клуби на громадських засадах, екологічні лекторії, екологічні агітбригади, навчально-пізнавальні екологічні стежини, табори праці та відпочинку.

На Бершадській СЮН працює 12 гуртків таких напрямів:

- еколого-натуралістичного - 7,
- рослинницького або біологічного - 4,
- туристично-краєзнавчого - 1.

Одним з кращих гуртків , які працюють на базі Бершадської СЮН, є гурток «Юні друзі лісу» (кер. Бабій Віра Василівна, Сумівська ЗОШ І-ІІІ ст..). Під час роботи гуртка вихованці отримують не тільки ґрунтовні знання з основ лісового господарства і дендрології, а й проводять дослідницьку роботу, здійснюють практичну участь в природоохоронних акціях і операціях: «Красу і затишок рідній оселі», «Джерело», «Лебедине озеро», «Ялинка без ялинки», «Пташина

їдальня», «Без верби і калини нема України», «Зелена аптека», «Вчимося заповідувати», «Парки – легені міст і сіл», «Майбутнє лісі в твоїх руках» та ін. Влаштовують екскурсії з метою вивчення й опису місцевих пам'яток природи, вивчення поширення лікарських рослин на різних ділянках лісу.

Значна частина занять гуртка спрямовується на конкретні дії: оформлення кабінету природи, робота з рахівницею природознавства, проведення експериментів та спостережень в шкільці декоративних кущів, моделювання природних процесів, практичні роботи (посадка лісу, озеленення території школи, села).

На заняттях гуртка використовуються різні форми та методичні прийоми подачі матеріалу: елементи тренінгових занять, театралізованого дійства, створення екологічних казок, оповідань, кросвордів.

Особливо дієвим методом в роботі Віри Василівни є метод проектів, який дає можливість вихованцям самостійно набути необхідні знання, вміло застосувати їх на практиці для розв'язання назрілих проблем, критично мислити, бачити труднощі і шукати шляхи їх подолання. Кінцевим результатом методу проектів є впровадження гуртківцями своїх особистих ідей. Особливо останній пункт дає поштовх до подальшої дослідницької роботи.

Використовуючи проектні технології проведено такі дослідження:

- «Розмноження хвойних рослин черенкуванням», Лободовська Людмила;
- «Вплив зовнішніх факторів на ерозію ґрунтів села Сумівки», Шевченко Ольга;
- «Електромагнітне та шумове забруднення та його вплив на здоров'я», Маршук Олег;
- «Якість води в криницях села Сумівки», Кокоша Антоніна;
- «Встановлення ступеня використання та відтворення лікарських рослин Сумівського лісу», Шевчук Наталя.

Результати даних робіт широко використовуються на уроках біології, географії, хімії. Дані екологічних досліджень були передані в сільську раду,

внаслідок чого були прийняті певні міри по ліквідації даних екологічних проблем. Головним в дослідницькій роботі є те, що гуртківці набувають певні навички, які використовують в подальшому житті.

Вихованці гуртка щорічні учасники та переможці районних та обласних тижнів рослинництва та дослідництва, здорового способу життя, Всеукраїнського конкурсу «Юний дослідник», на «Краще шкільне лісництво, в конкурсі на «Кращу роботу із збільшення лісистості області, озеленення, благоустрою, екологічного оздоровлення території, створення парків, скверів та інших об'єктів ландшафтної архітектури та садово - паркового мистецтва» зайняли III місце і нагороджені грошовою премією в сумі 2 тисячі гривень. Вихованцями гуртка та учнями школи на території НЕНЦУМу висаджено алею із саджанців дуба багряного.

Також слід відзначити роботу гуртка «Юні овочівники» (кер. Сіренко Наталя Іванівна, Хмарівська ЗОШ I- II ст.). На заняттях гуртка вихованці поглиблюють знання здобуті на уроках біології, природознавства, розвивають практичні уміння і навички вирощування овочевих культур в закритому ґрунті на основі сучасних інтенсивних технологій, агробіологічної науки і передового досвіду.

В основу гурткової роботи покладено дослідництво, що сприяє збагаченню знань і розумовому розвитку дитини. Шляхом закладання дослідів учні вчаться порівнювати та робити висновки.. Закладені такі досліді: «Вплив світла на розвиток рослин», «Перевірка насіння овочевих рослин на схожість», «Значення тепла і вологи для рослин» та інші. Учні мають можливість простежити за розвитком овочевих культур у шкільній теплиці та на НДЗД.

Вихованці гуртка щорічні учасники та переможці районних та обласних тижнів рослинництва та дослідництва, Всеукраїнського конкурсу «Юний дослідник».

В Баланівській ЗОШ I-III ст. функціонує туристично-краєзнавчий гурток Бершадської СЮН «Едельвейс» керівник Поворозний Олександр Леонтійович. Робота гуртка стала основою для створення шкільного міні-проекту «Туризм – засіб формування здорового способу життя». Робота над

проектом охоплює не тільки гуртківців, а й більшість учнів школи.

Мета проекту:

- сформуванати навички здорового способу життя та відповідальне ставлення до власного здоров'я, підвищити рівень фізичного, психічного та духовного здоров'я через заняття пішохідним туризмом;
- вивчати довкілля, культурне та духовне надбання народу;
- створення школи культури здоров'я, усвідомлення школярами здорового способу життя.

Юні туристи працюють над фізичним розвитком, загальною фізичною підготовкою, формують у себе навички здорового способу життя, вивчають топографію, основи тур техніки і виходять у походи по рідному краю. Реалізація проекту проходить через участь школярів у спортивно-туристичних святах зі змаганнями на дистанції з технікою пішохідного туризму (також і обласні змагання), літнє оздоровлення учнів в шкільному оздоровчому таборі, вогнища друзів, весняні та осінні шкільні бали.

Туристична робота на громадських засадах проводиться вчителем англійської мови Дьомінієм Олександром Олександровичем. в Бершадській ЗОШ І-ІІІ ст.№1 під девізом «Люби своїх батьків, свій рідний край, Україну». Діти є активними учасниками конкурсів «Збережемо природно-історичні пам'ятки рідного краю», «Чисті прибережні смуги», «Джерело». Проведено 12 туристичних походів за 5 років, з них 6 одноденних, 5 дводенних та 1 триденний. Один лижний похід навколо м. Бершадь. Під час походів учні знайомляться з природними та історичними пам'ятками рідного краю, видатними місцями та людьми нашого регіону. Так під час одноденного походу в с. Поташня учні відвідали сільський краєзнавчий музей ознайомилися з творчістю нашого земляка, художника Прокопа Колісника. Здійснюючи походи юні туристи відвідали такі населені пункти району: села Флоріно, Війтівку, Сумівку, Поташню, Глинське, Маньківка, Крушинівка, Кошаринці, Красносілка, Джулінка, Чернятка, Ставки, Берізки Бершадські, Шумилово, Ставки. В усіх населених пунктах юні туристи

провели дружні футбольні матчі з командами місцевих шкіл, представляли концертні програми.

Бершадська районна станція юних натуралістів є координаційно – методичним центром по здійсненню еколого – натуралістичної, природоохоронної та науково - дослідницької роботи в районі , і спрямовує свої зусилля на залучення школярів району до практичної природоохоронної , науково – дослідної, експериментальної роботи , на формування у школярів свідомого і відповідального ставлення до навколишнього середовища, до власного здоров'я, набуття навичок і досвіду розв'язання екологічних проблем, на розвиток індивідуальних здібностей учнів, їх професійного самовизначення.

Одним з напрямків роботи СЮН є методичний супровід акцій , операцій, заходів натуралістичного спрямування: районних тижнів – здорового способу життя , екології та охорони природи, рослинництва та дослідництва , народознавства та ін.

Протягом 2009 року, крім названих вище тижнів, проведено районний конкурс агітбригад екологічного спрямування, конкурс літературно – музично – спортивних міні – композицій «Молодь за здоров'я», районний етап Всеукраїнського конкурсу експериментально – дослідницьких робіт з природознавства і біології «Юний дослідник», I етап Всеукраїнської акції «День юного натураліста», підведені підсумки участі навчальних закладів району у Всеукраїнській акції «Весняна толока», Всеукраїнського конкурсу «Мій рідний край, моя Земля», трудових акцій «Турбота молоді , тобі, Україно!».

В закладах освіти Бершадського району приділяється значна увага питанням екологічної освіти і виховання дітей та молоді. Знання про природу та гуманне ставлення до неї формуються під час під час уроків природничого циклу та в позаурочний час. Особливої уваги заслуговують заходи, які спрямовані на здійснення практичної природоохоронної роботи.

Основи екологічного мислення закладаються в дитини в сім'ї. Наступною

ланкою розвитку екологічної свідомості дитини стають дошкільні заклади.

Найкраще робота по еколого-натуралістичному вихованню з дітьми дошкільного віку проводиться в ДНЗ «Веселка» с. Джулинка.. В закладі діє екологічна стежина, яка є обов'язковим елементом еколого-розвивального предметного середовища дошкільнят. Стежина знаходиться на території закладу і має такі зупинки :

- зелені старожили - це дерева та кущі;
- чудо-рослини – квітник;
- смачна ділянка – город;
- галявина мрій – місце для відпочинку та ігор;
- наші помічники – лікарські рослини.

Пошуково – дослідницька діяльність здійснюється пізнаними засобами і вміннями та навичками , здобутими практично .Для цього в дитсадку обладнана кімната «Зелена планета», де діти залюбки досліджують, обстежують, вирощують, експериментують. Завдяки створеному дидактичному посібнику «Лікарські рослини» діти в формі цікавої гри знайомляться з властивостями лікарських рослин, вивчають вірші, прислів'я, читають оповідання про них.

Все це формує у дошкільнят екологічну грамотність, вихованість, дає уявлення про цінність і неповторність компонентів природи, прояв гуманних почуттів до живих істот, вміння відчувати красу і милуватися нею, виважено поводитись в природі, знати правила безпечної поведінки в довкіллі.

Найважливіша роль в екологічній освіті та вихованні учнівської молоді відводиться загальноосвітнім навчальним закладам, що передбачає створення таких умов, за яких природа стає особистісною цінністю для кожного школяра. При здійсненні екологічної освіти учні отримують елементарні знання про природу, взаємозв'язки людини і природи, розуміння погіршення стану навколишнього середовища та особистої причетності до вирішення екологічних проблем, формування елементів здорового способу життя та навичок екологічно-доцільної поведінки.

Опорними закладами освіти з еколого – натуралістичної та природоохоронної

роботи в районі є : Сумівська , Флоринська, Устянська, Джулинська, Бершадська №3 ЗОШ I – III ст.

В Сумівській ЗОШ I-III ст. (дир. Гуз Галина Миколаївна) здійснення екологічної освіти і виховання побудоване на основі роботи шкільного лісництва, використання в процесі навчання екологічної стежини, шкільного дендрарію, шкільки, НДЗД,, кімнати природи ,проведення дослідницької роботи на НДЗД та лісництві.

На базі Сумівської ЗОШ I – III ст.. в квітні 2009 року відбувся районний семінар – практикум для вчителів біології «Проведення експериментально – дослідницької роботи під час вивчення природничих дисциплін з використанням проектних технологій» за участю науковців з Уманського ДПУ ім.. Тичини.

У Флоринській ЗОШ I- III ст. (дир. Усатюк Василь Іванович) діє еколого-натуралістичний центр на громадських засадах ,працює шкільне лісництво, кабінет екології, створена екологічна стежина ,закладено шкільний дендрарій , сад випускників..

Екологічне освіта та виховання учнів в Устянській ЗОШ I – III ст. (дир. Гончарук Тетяна Дмитрівна) забезпечується через реалізацію проекту «Школа - сад».

Джулинська ЗОШ I-III ст. (дир. Шевчук Михайло Петрович) здійснює екологічне виховання через реалізацію інформаційно – просвітницького проекту «Людина – найвища цінність»;

У Бершадській ЗОШ I-III ст. №3 (дир. Оніщенко Віктор Васильович) практична та пропагандистська робота реалізується через роботу екологічної служби «Екологічна ліга», екологічних агітбригад «Екосвіт», «Екооко»,

З 40 шкіл навчально – дослідні земельні ділянки мають 19: Бирлівська , Березівська, Б.Бершадська, Голдашівська, Кидрасівська , Маньківська, М'якохідська , Поташнянська, Хмарівська , Шумилівська ЗОШ I- II ст., Баланівська, Красносільська , П'ятківська, Сумівська, Осіївська, Серединська, Чернятська, Устянська, Яланецька ЗОШ I-III ст. . Шкільні городи :Дяківська , М. Кириївська, Кошаринецька. Луговацька. Ставківську ЗОШ I- II ст., Джулинська, Флоринська, В. Кириївська, Шляхівська,

Бершадська №3 ЗОШ І- III ст..

Найкраще дослідницька робота на НДЗД проводиться в Чернятській , Сумівській , Баланівській, Устянській ЗОШ І- III ст.

В Чернятській ЗОШ І – III ст. (дир. Чаленко Валентина Іванівна) дослідницька робота здійснюється за напрямком – садівництво. Очолює дослідницьку роботу з садівництва вчитель трудового навчання Танасійчук В'ячеслав Федорович, який по сумісництву керує гуртком « Юні садівники» Бершадської СЮН. Садівництвом учні Чернятської ЗОШ І-III ст. займаються вже тривалий час. Шкільний садок існує вже 16 років. Всі дерева плодоносять. Кожен рік сад поповнюється новими деревами. В саду закладено ягідник. У 2004 році біля школи учнями висаджено іменний сад із власноруч вирощеного посадкового матеріалу. В плодовому саду та ягіднику учні знайомляться з розмноженням плодово-ягідних культур, одержують вміння і навички вирощування посадкового матеріалу. В плодовому розсаднику є шкілька сіянців і саджанців. Шкілька сіянців містить підщепи, отримані вегетативним розмноженням та насінням. Розмноження карликових підщеп яблуні проводиться методом горизонтальних і вертикальних відводків.

Крім того на навчально – дослідних ділянках проводяться такі роботи: догляд за штаблами і основними скелетними гілками , видалення приштамбових відростків, внесення добрив , перекопування міжрядь і пристовбурних кругів, підготовка ягідників до зими, укриття штаблів молодих дерев від пошкоджень гризунами.

Також проводиться заготівля саджанців плодових дерев, озеленення території школи і села, заготівля фруктів , вивчення естетичної і захисної ролі зелених насаджень, створення зон відпочинку. В шкільній майстерні вирощуються лимони .Саджанці лимона отримані шляхом щеплення. Розмноження самшиту вегетативним способом практикується в міні – теплицях, саджанці використовуються для озеленення шкільної території.

Тематика проведених дослідів:

1. Вплив строків висівання насіння зерняткових і кісточкових порід на схожість.
2. Вивчення різних способів щеплення.
3. Вплив висоти щеплення на приживлюваність, розвиток і продуктивність

плодових культур.

4. Вивчення екологічно чистих методів боротьби з шкідниками та хворобами рослин.

Отже, організація дослідницької роботи з садівництва активізує пізнавальну діяльність учнів. А маленькі відкриття, зроблені ними в процесі дослідження, пробуджують допитливість, інтерес до експерименту. Ситуація забруднення, яка виникає в процесі дослідницької роботи, спонукає до пошуку, самостійного здобуття знань, розширює пізнавальний кругозір, створює сприятливі умови для творчого застосування знань.

В Хмарівській ЗОШ I- II ст. та Устянській ЗОШ I- III ст. працюють шкільні теплиці. У Хмарівській ЗОШ I – II ст.. шкільна теплиця функціонує круглий рік. У весняний період вирощується розсада капусти, помідор, перцю, баклажанів. В осінній та зимовий період вирощуються огірки, цибуля, редиска, кріп, петрушка, салат, які використовуються в шкільній їдальні як вітамінні добавки до харчування учнів.

Також в теплиці проводиться дослідницька робота. Керує роботою в теплиці вчитель біології Сіренко Наталя Іванівна. Учні школи та вихованці гуртка «Юні овочівники» щорічні учасники і переможці районних і обласних тижнів рослинництва і дослідництва, районного та обласного етапів Всеукраїнського конкурсу «Юний дослідник»:

В Устянській ЗОШ I- III ст.. теплиця теж функціонує круглорічно. Використовується для вирощування розсади овочів для навчально – дослідних ділянок та розсади квітів для шкільних квітників в рамках проекту школа – сад безперервного цвітіння «Едельвейс». На шкільних території вирощується близько 200 видів декоративних рослин і кущів, на навчально – дослідних ділянках 30 видів лікарських рослин.

В 10 школах району є плодові сади і плодово-ягідні розсадники: Бирлівській, Маньківській ЗОШ I – II ст.. Баланівській, В. Киріївській, Осіївській, Сумівській, Устянській, Флоринській, Чернятській, Яланецькій ЗОШ I – III ст.

В школах району працює 22 екологічних стежин. Всі стежини паспортизовані, є в наявності путівники, екологічні знаки на маршрутах.

Найкраще робота проводиться на навчально – пізнавальних екологічних стежинах «Паросток» Сумівської ЗОШ І – ІІІ ст. та «Джерело» П'ятківської ЗОШ І – ІІІ ст..

Екологічна стежина «Паросток» Сумівської ЗОШ І – ІІІ ст.(відповідальна Грабовська Т. Л.) створена в 1995 році. Протяжність маршруту 14 км, кількість зупинок -9. Особливістю екологічної стежини є її інформативність. Стежка охоплює не лише унікальні, але й типові об'єкти місцевої природи. Екскурсійні об'єкти екологічної стежини через урочище «Сумівська дача», біля Макарового джерела, потім маршрут пролягає територією дендропарку Сумівського лісництва. В ньому ростуть рідкісні види дерев і кущів: сосна Веймутова ,софора японська, піхта, самшит, тис ягідний, ялівець звичайний, магонія піддуболиста, барбарис, оцтове дерево, туя, срібляста ялина, бирючина , обліпіха, черемха.

Одним з об'єктів екологічної стежини є ботанічний заповідник конвалій і барвінку, які занесені до Червоної книги України.

Носіями інформації на стежці є інформаційні щити, знаки , малюнки , поетичні тексти, екологічні знаки та вказівники .Також розміщені інформаційні пам'ятки біля вікового дуба та ботанічного заповідника конвалій. Охорону маршруту здійснюють члени еколого – краєзнавчого гуртка. Проводяться на стежині екскурсії та дослідницька робота.

Екологічна стежина «Джерело» П'ятківської ЗОШ І – ІІІ ст..(відповідальна Джура С.Б.) створена в 1996 році .Налічує 6 зупинок. Головне призначення стежини – створення умов для цілеспрямованого виховання екологічної культури школярів .для цієї мети на маршруті стежини виконується різнопланова робота : навчально - виховна(екскурсії спостереження), практична (озеленення ,розчищення та догляд за джерелами ,підгодівля диких тварин і птахів),агітаційне та пропагандистське (повідомлення в місцеву газету , фото звинувачення) Для відвідувачів стежини розроблені правила поведінки в природі .На кожній зупинці стежини учні отримують завдання теоретичного і практичного характеру.

Маршрут стежини включає гідрологічні пам'ятки природи: джерела «Цілюще», «Смачне», «Овече», «Холодне», «Високе», «Мисливське». На маршруті стежини проводяться різні напрямки роботи: екологічний, біологічний, гідрологічний, краєзнавчий, географічний.

Робота на стежині допомагає побачити різний характер антропогенного впливу на довкілля, побачити не тільки сучасний екологічний стан досліджуваної території, а й прогнозування його перспективи розвитку, а також проводити моніторинг екологічного стану території.

В школах району працюють 10 гуртків еколога – натуралістичного напрямку, що фінансуються за рахунок бюджету. Кращими серед них є гуртки: «Первоцвіт» (кер. Марущак Н.В., Джулинська ЗОШ І – ІІІ ст.), «Віртуальна екостудія» (кер. Красиленко О.П. Сумівська ЗОШ І – ІІІ ст.), «Джерело» (кер. Варварина О.А., Яланецька ЗОШ І – ІІІ ст.).

Гурток «Віртуальна екостудія», керівник Красиленко Ольга Пантелеймонівна, Сумівська ЗОШ І-ІІІ ст. дає можливість учням оволодівати комп'ютерною грамотністю в поєднанні з пропагандою екологічних знань, практичних навичок. Займаючись в гуртку учні створили і поповнюють шкільну базу рефератів, матеріалів на екологічну тематику. Гуртківцями створено буклет «Шкільне лісництво», оформлено матеріали природоохоронних акцій «Білий лелека», «Лісова аптека», «Джерело», «Красу і затишок рідній оселі», «Лебедине озеро» та інші. Систематизовано фото та відео матеріали про життя школи, роботу шкільного лісництва «Юні друзі лісу», природничих гуртків. Виготовлені агітаційні матеріали «На захист первоцвітів», «Чистодвір», «Ялинка без ялинки».

Вихованці гуртка взяли участь в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу «В об'єктиві натураліста», де в номінації «Екологічна діяльність» зайняли ІІІ місце.

В школах району працює 2 шкільних лісництва в Сумівській та Флоринській ЗОШ І – ІІІ ст.

Сумівське шкільне лісництво створене 1973 році на базі Сумівської

восьмирічної школи. За ним закріплено 452 га лісу, обхід №2, квартал 15-9 ділянок, лісорозсадник. Трудовий колектив лісництва налічував 50 учнів 7-8 класів, а на сьогодні - 95 учнів 5-11 класів. Роботою лісництва керує рада з 10 осіб на чолі з вчителем біології Бабій Вірою Василівною.

В Сумівському лісі є 23 мурашники, всі вони обліковані, обгороджені, пронумеровані, знаходяться під охороною. Юні лісівники вивчають особливості видового складу дерев і кущів, що ростуть на території лісництва, займаються посадкою лісокультур в державному лісовому фонді, збирають лікарську сировину, насіння квітів, кущів та дерев. Щовесни проводять роботу по приваблюванню птахів, виготовляють та встановлюють шпаківні, дуплянки, синичники. Взимку підготовують звірів та птахів. Поряд з практичною роботою юні друзі лісу займаються дослідництвом за такими напрямками:

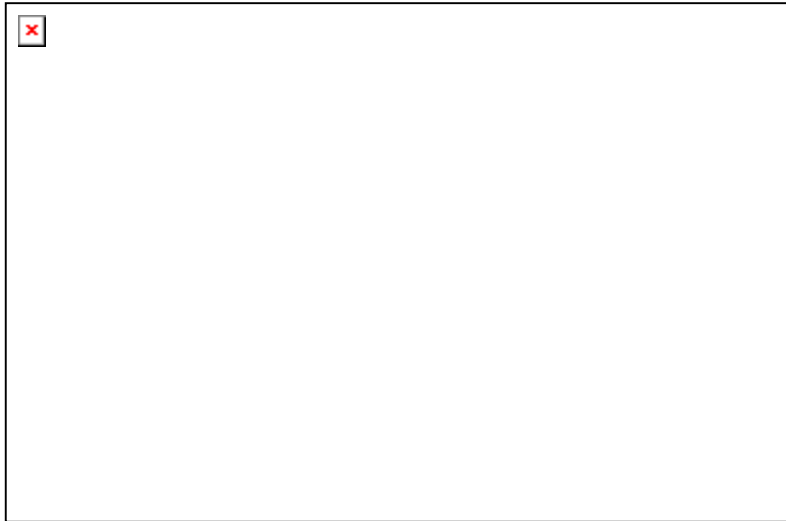
- вивчення і картування запасів лікарської сировини;
- вивчення лікарських рослин, що потребують охорони та відновлення;
- дослідницька робота в шкільці та шкільному дендрарії по

черенкуванню самшиту та ялівцю козацькому.

За активну природоохоронну роботу юні лісівники Сумівської ЗОШ I – III ст. мають здобутки і нагороди на обласному та Всеукраїнському рівні. В 2009 році вони стали переможцями обласного зльоту шкільних лісництв і були учасниками всеукраїнського зльоту шкільних лісництв в м. Рівне.

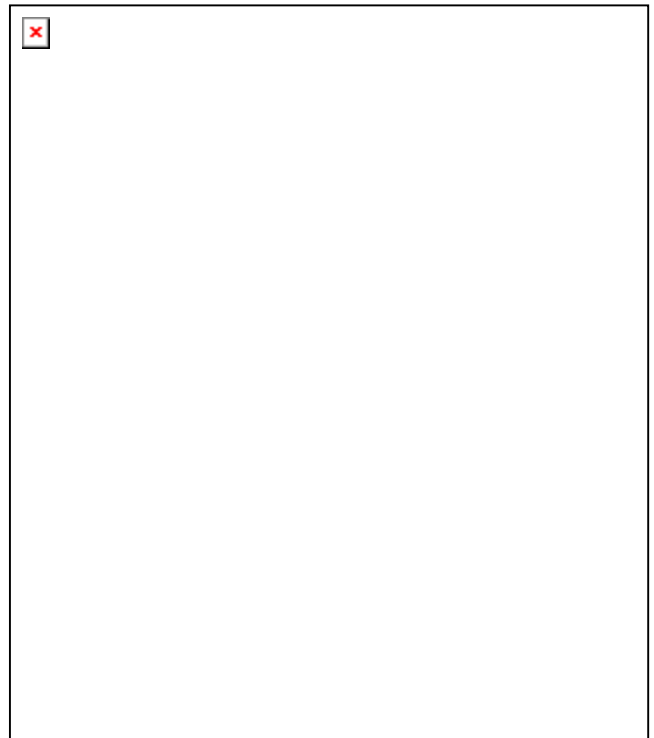
Шкільне лісництво Флоринської ЗОШ I – III ст. створене 2008 році і налічує 376 юних лісівників. За час роботи лісництва створено шкільний дендропарк і проводиться постійна робота над поповненням його видового складу. Юні лісівники є активними учасниками акцій «День юного натураліста»(за перемогу в акції Макарчук Анатолій нагороджений путівкою у Всеукраїнський табір «Юннат»), трудової акції «Юннатівський зеленбуд», Всеукраїнської акції «Парки – легені міст і сіл». За участь в цих акціях вони нагороджені грамотами Київського Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

**Робота гуртків еколого-натуралістичного
та природоохоронного напрямку**

Експерсії в природу спрямовані на вивчення видового складу рослин і тварин займають важливе місце у роботі гуртків початкового рівня навчання.

Участь гуртківців Бершадської СЮН в акції «Вчимося заповідувати». Віковий дуб на території Бершадського парку відпочинку.

Вихованці гуртка «Дивосвіт» (кер. Лавренюк Ірина Григорівна) на території заповідника Лиса гора с.Яланець Бершадського р-ну.

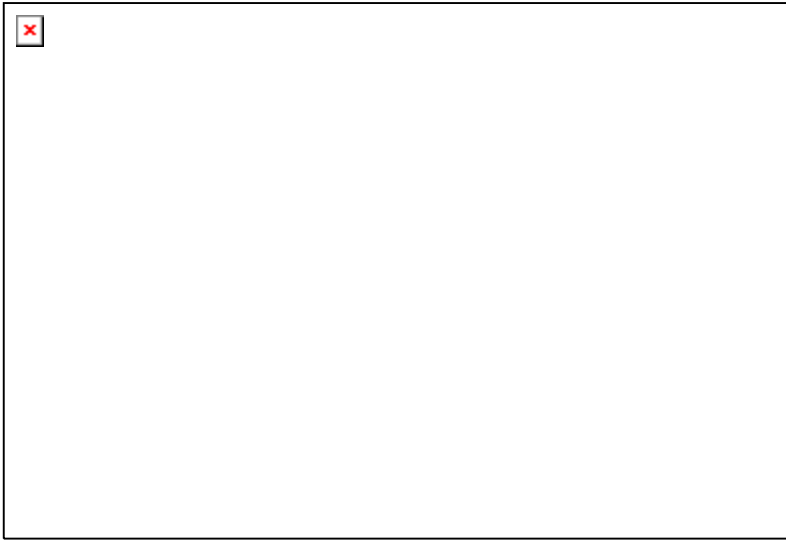
**Гурток Бершадської СЮН “Юні овочівники ”на базі Хмарівської
ЗОШ І-ІІ ст., робота в теплиці**

Навички дослідницької роботи, практичні вміння по вирощуванню овочевих культур на основі сучасних інтенсивних технологій вихованці гуртка отримують під час роботи в шкільній теплиці. Керівник гуртка – Сіренко Наталя Іванівна.

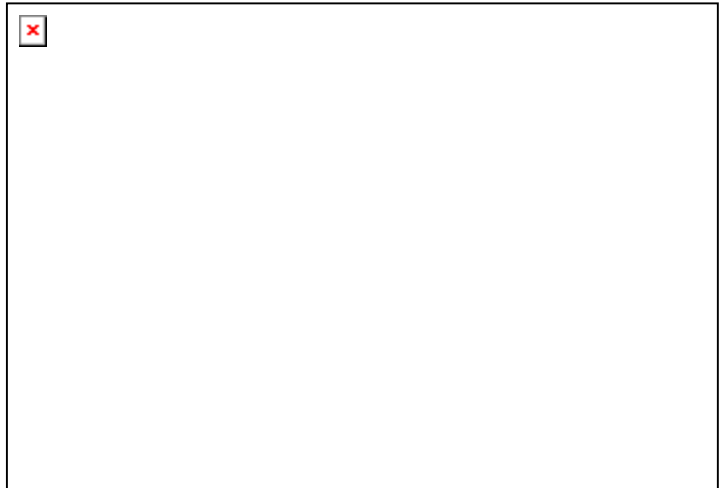
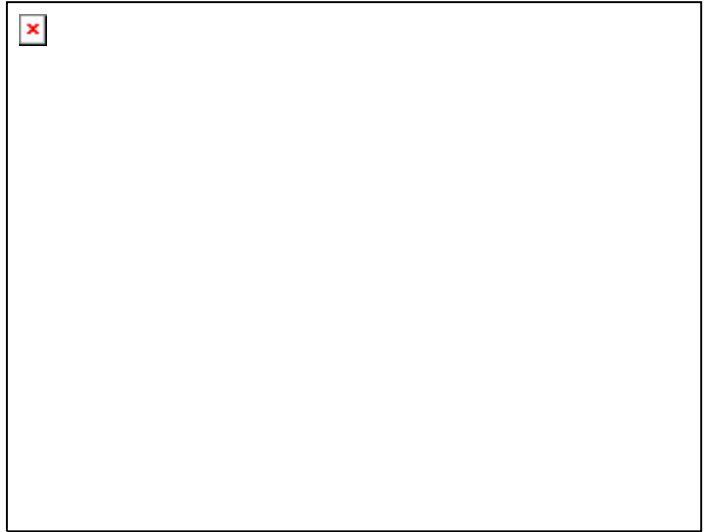
Туристично-краєзнавчий гурток “Едельвейс”,
керівник Поворозний Олександр Леонтійович.

- В 2006 – 2007 н.р. гуртківцями було розроблено краєзнавчо – туристичний маршрут **«Стежками рідного краю»**. Даний маршрут пропонується для людей яким небайдужа історія рідного села, духовна спадщина, яка була передана пращурами прийдешнім поколінням. Під час подорожі можна познайомитись з пам’ятками архітектури XVII – XIX ст., це сторожова вежа, млин, церква, гуральня, 300-х сот літній дуб, які дивують нас своєю красою та майстерністю людей, які їх створювали.
- З спортивної точки зору маршрут привабливий тим, що на ньому можна відпрацьовувати вправи з пішохідного туризму.

**Сумівське шкільне лісництво «Юні друзі лісу»,
керівник Бабій Віра Василівна.**

Вихованці гуртка «Юні лісівники» на заняттях гуртка отримують знання з основ лісової справи, дендрології, доглядають за закріпленою ділянкою лісу, проводять науково-дослідницьку роботу.

Гуртківці є активними учасниками природоохоронних акцій та операцій «Мій рідний край, моя земля», «майбутнє лісу в твоїх руках», «Юний дослідник».

Семінар-практикум з використання проектних технологій

Для вчителів біології району методкабінетом та Бершадської СЮН у квітні 2009 року підготовлено та проведено семінар-практикум «Організація експериментально-дослідницької роботи при вивченні природничих дисциплін з використанням проектних технологій». В семінарі взяли участь науковці Уманського ДПУ ім. П.Г.Тичини, також під час семінару проведено районний етап Всеукраїнського конкурсу «Юний дослідник». Учасники районного етапу конкурсу «Юний дослідник» взяли участь у екологічному тренінгу «Сміття і Нечепура». Також учасниками семінару, учителями та учнями, висаджено березову алею на території Сумівської ЗОШ І-ІІІ ст.

Школа-сад безперервного цвітіння «Едельвейс» Устянської ЗОШ І-ІІІ ст.

Для сприяння саморозвитку, збереженню, зміцненню здоров'я, розвитку в учнів, працівників школи потреби в самопізнанні та пропаганді здорового способу життя було створено школу – сад.

Шкільна теплиця забезпечує посадковим матеріалом квітники біля школи, вирощені екологічно чисті овочі є вагомим вітамінним додатком для харчування учнів.

Калинова алея на території школи

Дослідницька робота юних садівників з Чернетки,
керівник Танасійчук В'ячеслав Федорович.

Догляд за деревами в шкільному іменному саду

Площа саду освоюється поступово, щоб щорічно можна було здобувати навички садіння плодкових дерев. В шкільному іменному саду налічується 180 дерев

Догляд за цитрусовими в живому куточку.

Кращі навчально-дослідні ділянки шкіл району

НДЗД
Баланівської ЗОШ І-ІІІ ст.

НДЗД
Сумівської ЗОШ І-ІІІ ст.